

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (Proceedings) การประชุมวิชาการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคมระดับชาติ (CSD สัมพันธ์) ครั้งที่ 21

“การพัฒนา : การปรับตัว : ความยั่งยืน”

ระหว่าง 1 – 4 กุมภาพันธ์ 2566 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

- ❖ **เจ้าของ** สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
และสมาคมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม
- ❖ **ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ**

รองศาสตราจารย์ มาลินี จุฑาปะมา	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.เอมอร แสนภูวา	นายกสมาคมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม
- ❖ **บรรณาธิการ**

รองศาสตราจารย์ ดร.อัศรพนธ์ เนื้อไม้หอม	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
--	-----------------------------------
- ❖ **ผู้ช่วยบรรณาธิการ**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฟ้าประทาน เต็มขุนทด	
อาจารย์ ดร.จริยาภรณ์ ปิตาทะสังข์	
อาจารย์ ดร.จตุพร ดอนโสม	
- ❖ **กองบรรณาธิการ**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คำภีรภาพ อินทะนุ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์อุทิศ ทาหอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฟ้าประทาน เต็มขุนทด	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญภา วงศ์ไพศาลสิริกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีนวล มั่นนรดิษฐ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์ ดร.คณางค์ ช่อชู	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์ ดร.จริยาภรณ์ ปิตาทะสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์ ดร.จตุพร ดอนโสม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์สุจิตรา ยางนอก	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์ธิดารัตน์ คิมกระโทก	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์เชาวฤทธิ์ ไส่ภักดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
- ❖ **เลขานุการ**

นายศุภากร สีสุลย์	
นางสาวสุจิตรา มะโน	

❖ คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองคุณภาพบทความวิจัยหรือบทความวิชาการ
ระดับชาติ (National level) ภายในมหาวิทยาลัย (Internal reviewer)

รองศาสตราจารย์ ดร.อัศรพนธ์ เนื้อไม้หอม

รองศาสตราจารย์อุทิศ ทาหอม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพา ดำเนิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คำภีร์ภาพ อินทะนุ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฟ้าประทาน เต็มขุนทด

อาจารย์ ดร.คณางค์ ช่อชู

อาจารย์ ดร.จริยาภรณ์ ปีตาทะสังข์

อาจารย์ ดร.จตุพร ดอนโสม

อาจารย์สุจิตรา ยางนอก

อาจารย์ธิดารัตน์ คีมกระโทก

อาจารย์เชาวฤทธิ์ โสภักดี

❖ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาก่อนการลงคุณภาพบทความวิจัยและบทความวิชาการระดับชาติ (National level) ภายนอกมหาวิทยาลัย (External reviewer)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา มุทะมัด	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธิดา ชัยรักษา เงินถาวร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสระ ทองสามสี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลลดา แสงมณีศิริสาธิตกิจ	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดโช แชน้ำแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปิยนารถ อิมดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูลีฟกอร์ มาโซ	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์จามรี พระสุนิล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
อาจารย์ ดร.อนุรักษ์ สิงห์ชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.ธวัชชัย ศรีพรงาม	มหาวิทยาลัยสงขลา
อาจารย์ ดร.โอริสา ชุมพงศ์	มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา
อาจารย์ ดร.จิตติมา ดำรงวัฒนะ	มหาวิทยาลัยนครศรีธรรมราช
อาจารย์ ดร.นุจรี ใจประนบ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.พิมพ์พร ภูครองเพชร	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์นิตยา เคหะบาล	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
อาจารย์ณัฐทิยา วัฒนศิริศาสตร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
อาจารย์จิตติมา ดำรงวัฒนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
อาจารย์ชุตีพงศ์ คงสันเทียะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
อาจารย์กาญจนา เถาว์ชาลี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์นนทชา ชัยทวีชานันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

❖ สำนักงานกองบรรณาธิการ

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

439 ถนนจิระ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

โทรศัพท์ 087 - 6443385 E-mail : Jatuporn.ds@bru.ac.th

คำนำ

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ได้จัดประชุมวิชาการ การพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม ระดับชาติ (CSD สัมพันธ์) ครั้งที่ 21 ในหัวข้อ “การพัฒนา : การปรับตัว : ความยั่งยืน” ระหว่างวันที่ 1-4 กุมภาพันธ์ 2566 ท่ามกลางสภาพการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม การจัดประชุมวิชาการครั้งนี้จึงเป็นเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิตและนักศึกษาสาขาวิชาทางด้านพัฒนาชุมชนและสังคม จากสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ ให้ตระหนักต่อปัญหาสังคมในฐานะปัญหาระดับชาติเป็นความหวังของประเทศชาติ

เอกสารสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการฉบับนี้ ประกอบไปด้วยผลงานของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิตและนักศึกษา เป็นงานวิจัยในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 65 ผลงาน ดังนี้

ผลงานวิจัยภาคบรรยาย จำนวน 42 ผลงาน

ผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์ จำนวน 23 ผลงาน

คณะกรรมการดำเนินงานการประชุมวิชาการฯ ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และสมาคมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม ที่ได้ให้การสนับสนุนการจัดการประชุม ขอขอบคุณคณะที่ปรึกษาสมาคมฯ คณะกรรมการอำนวยการฯ กองบรรณาธิการ คณะกรรมการฝ่ายงานต่างๆ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิภายในและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย ที่ได้ให้เกียรติเสียสละเวลาเข้าร่วมวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะบทความ ขอขอบคุณผู้นำเสนอผลงานทุกท่านที่มีส่วนทำให้การประชุมวิชาการครั้งนี้สำเร็จลุล่วงลงด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าการประชุมวิชาการนี้จะเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคม เกิดองค์ความรู้ที่ต่อยอดและขับเคลื่อนสังคมให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัว และนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนต่อไป

คณะกรรมการดำเนินงาน

กุมภาพันธ์ 2566

สารจากอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ปัจจุบันการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นประเด็นที่ทั่วโลกต่างให้ความสำคัญ ทั้งนี้ องค์การสหประชาชาติ ได้ตั้งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals หรือ SDGs) ให้เป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อให้ประเทศต่าง ๆ นำไปปฏิบัติ ให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งมีผลตั้งแต่ พ.ศ. 2558 - พ.ศ. 2573 โดยประกอบด้วย 17 เป้าหมายหลัก

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีพันธกิจที่สำคัญเพื่อสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น โดยทุกพันธกิจมีความสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นมหาวิทยาลัยในกลุ่ม “การพัฒนาชุมชนเชิงพื้นที่” (Area Based and Community) ตามนโยบายและข้อกำหนดของกลุ่มอุดมศึกษาเชิงยุทธศาสตร์

ดังนั้นการจัดประชุมวิชาการการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคมระดับชาติ (CSD สัมพันธ์) ครั้งที่ 21 โดยสาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นเจ้าภาพจัดในระหว่างวันที่ 1 - 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จึงนับเป็นโอกาสสำคัญในการเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี และการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กร ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องในการร่วมหาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ในนามของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ดิฉันขอต้อนรับผู้เข้าร่วมการประชุมวิชาการการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคมระดับชาติ (CSD สัมพันธ์) ครั้งที่ 21 ระหว่างวันที่ 1 - 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ด้วยความยินดีอย่างยิ่งและขออวยพรให้การประชุมวิชาการในครั้งนี้ ประสบความสำเร็จดังวัตถุประสงค์ทุกประการ

สารจากนายกสมาคมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม

การประชุมวิชาการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคมระดับชาติ (CSD สัมพันธ์) ครั้งที่ 21 ภายใต้หัวข้อ “การพัฒนา: การปรับตัว: ความยั่งยืน” จัดขึ้นระหว่างวันที่ 1-4 กุมภาพันธ์ 2566 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นการดำเนินงานระหว่างสมาคมฯ กับเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาและเครือข่ายท้องถิ่น ในช่วงสามปีที่ผ่านมาเกิดสถานการณ์วิกฤติโควิด 19 ทำให้การประชุมวิชาการฯ ต้องปรับในรูปแบบออนไลน์ และในปีนี้มีมติร่วมกันของสมาคมฯ และเครือข่ายที่จะขับเคลื่อนการประชุมวิชาการฯ ร่วมกัน เพื่อให้บัณฑิต นักศึกษา คณาจารย์ และผู้ที่สนใจได้พบปะกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ และกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการรวมพลังสำคัญในการขับเคลื่อนชุมชน ท้องถิ่น และสังคม ตามยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนของสมาคมฯ ซึ่งประกอบด้วย 1) ความร่วมมือกับหลักสูตรพัฒนาชุมชนและสังคมทั่วประเทศและภาคีทุกภาคส่วน 2) การมีส่วนร่วมเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง 3) นโยบายสาธารณะ ลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเสมอภาค 4) การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และจิตสำนึก และ 5) การส่งเสริมการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการวิชาชีพ รวมทั้งเป็นการผนึกกำลังที่สำคัญของทีมวิชาการซึ่งเป็นคณาจารย์ รวมถึงนิสิต นักศึกษา ผู้ที่สนใจและเกี่ยวข้องจากสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ ทางด้านการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม

การจัดประชุมวิชาการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคมระดับชาติ (CSD สัมพันธ์) เพื่อให้เกิดกิจกรรมทางวิชาการและกิจกรรมที่สานความสัมพันธ์ระหว่างนิสิต นักศึกษา คณาจารย์ และเครือข่าย โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดโครงการประชุมวิชาการฯ 1) เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในด้านกิจกรรม การพัฒนาและงานวิชาการสำหรับนิสิตนักศึกษา คณาจารย์ ในสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม รวมถึงสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง 2) เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนิสิต นักศึกษา คณาจารย์ ในสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม รวมถึงสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านกิจกรรมในการประชุมวิชาการฯ และ 3) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง ในการหาแนวทางการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในสังคมด้วยพลังชุมชน โดยผ่านการประชุมวิชาการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคมระดับชาติ (CSD สัมพันธ์) ครั้งที่ 21

ในนามสมาคมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่ดำเนินการเป็นเจ้าภาพหลัก ร่วมกับสมาคมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม ขอขอบคุณท่านวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม และพลังที่สำคัญที่ร้อยมัดรวมกันเป็นเครือข่ายนิสิตนักศึกษา คณาจารย์ ในการขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคมทั้งในปัจจุบันและที่จะเกิดในอนาคต เพื่อการพัฒนาประเทศของเราให้เกิดการพัฒนาและยั่งยืนต่อไป

สารจากคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Community Social Development (CSD) เป็นการเลือกใช้คำศัพท์ที่เหมาะสมซึ่งสะท้อนถึง การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคมได้อย่างชัดเจน เป็นการร่วมด้วยช่วยกันของพันธมิตรเครือข่ายวิชาการที่มี สมาคมพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม (สพช.) เป็นแกนกลาง จนสามารถดำเนินการจัดประชุมวิชาการการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคมระดับชาติ (CSD สัมพันธ์) ได้ถึง 20 ครั้งต่อเนื่องทุกปี ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าชื่นชมในพลังสามัคคีของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และปีนี้จัดเป็นปีที่ 21 โดยสาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพดำเนินการประชุม ซึ่งพวกเรายินดีเป็นอย่างยิ่งที่จะได้มีโอกาสต้อนรับเครือข่ายวิชาการจากทั่วประเทศ และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสังคมประเทศชาติไปสู่ความเจริญมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามกรอบของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ (UN)

CSD สัมพันธ์ประสานใจ

สู่หลักชัยเป้าหมายหรือคือสร้างสรรค์

พัฒนาท้องถิ่นไทยได้ร่วมกัน

ยั่งยืนมั่นสร้างฝันสู่ SDGs

สารจากหัวหน้าสาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

เครือข่ายพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม คือพลังทางสังคมที่ก้าวมาถึงปีที่ 21 นับเป็นองค์กรทางสังคมที่เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง สะท้อนถึงความรัก ความผูกพันของเครือข่ายที่เข้มแข็งของนักวิชาการในสายการพัฒนา ที่ได้ใช้กระบวนการสัมมนาทางวิชาการขับเคลื่อนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างไม่สิ้นสุด อย่างไรก็ตามด้วยกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปรากฏการณ์โรคอุบัติใหม่ และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งนับเป็นความท้าทายงานวิชาการด้านการพัฒนา การเรียนการสอน การวิจัยและการบริการวิชาการแก่สังคม ให้วนตระหนักถึงแนวทางการดำเนินงานในอนาคตเพื่อนำไปสู่ “การพัฒนา : การปรับตัว : ความยั่งยืน” เพื่อก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและสถานการณ์สังคม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ได้รับโอกาสในการเป็นเจ้าภาพการประชุมวิชาการ การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคมระดับชาติ (CSD สัมพันธ์) ครั้งที่ 21 “การพัฒนา : การปรับตัว : ความยั่งยืน” ขอบพระคุณในความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วประเทศ สมาคมพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคม ตลอดจนองค์กรภาคีเครือข่ายภาคเอกชนและชุมชน ซึ่งการประชุมวิชาการในครั้งนี้จะเป็นการสานพลังความร่วมมือ สะท้อนความก้าวหน้าทางวิชาการด้านการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม สะท้อนความดีงามในการทำงานร่วมกันด้วยการเสียสละ แบ่งปัน และสร้างสรรค์สังคมไปสู่สังคมแห่งความสุขอย่างยั่งยืนสืบไป

สารบัญ

คำนำ	ก
สารจากอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ข
สารจากนายกสมาคมพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคม	ค
สารจากคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	ง
สารจากหัวหน้าสาขาวิชาการพัฒนาสังคม	จ
สารบัญ	ฉ
ปาฐกถาพิเศษ	
การวิจัยเพื่อการพัฒนา : การปรับตัว : ความยั่งยืน	1
รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ เมธีวิจัยอาวุโส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)	
บทความวิจัยภาคบรรยาย	
1 การพัฒนาบรรจุกิจกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา : วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอดุลย์ลูกหยี	14
ตำบลปทุมดี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี	
จิรัชยา เจียวกิก / สวัสดิ์ ไหลภรณ์ / นิเวศน์ อรุณเบิกฟ้า / สารีปะ อุเช็ง / อาฟฟ เปียนใจจิ / คุณานนท์ ยาแลหลา	
2 ประสิทธิภาพของกิจกรรมระดมพลังสมองต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้บทบาทความเป็นพลเมือง	25
ในการพัฒนาสังคมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี	
ธัญญากร ตุดเกื้อ	
3 การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนและประสิทธิภาพการปลูกผักแบบไฮโดรโปนิคส์ระบบน้ำวน ระบบน้ำนิ่ง	34
และการปลูกผักลงดินในล้อยาง ในพื้นที่หมู่บ้านโครงการชัยพัฒนา-กาชาดไทย (บ้านทุ่งรัก)	
สวัสดิ์ ไหลภรณ์ / จิรัชยา เจียวกิก / สมฤดี สงวนแก้ว / อารียา มอซู	
4 การพัฒนาผลิตภัณฑ์และฉลากสินค้ากือโปะตราดอกแก้ว: โอท็อป 5 ดาวของจังหวัดปัตตานี	45
กัญยปริน ทองสามสี / รุศดา แก้วแสงอ่อน / รัชชิตา สังขดวง / สรรวภัทร พัฒโร	
5 การออกแบบฉลากและบรรจุกิจสำหรับวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสมุนไพร	53
ตำบลเขาชุมช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา	
ประภาพร ยางประยงค์	
6 สภาพการณ์ ความต้องการ และความคาดหวัง ในการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชนในจังหวัดปัตตานี	64
อนุพนธ์ อูมา / จิรัชยา เจียวกิก	
7 ปัจจัยทางการตลาดสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยในการมาเยือนตลาดหัวปัส ศูนย์โอท็อปคอมเพล็กซ์พุด	74
จังหวัดสระบุรี	
ยุกะ นากาซึมา / กัลยา สว่างคง	
8 แนวทางการพัฒนาสื่อเกี่ยวกับภาวะซึมเศร้าของวัยรุ่นในจังหวัดปัตตานี	87
นุรีซัน ชาและ / อามานี ฮาแว / ธัญญากร ตุดเกื้อ / จิรัชยา เจียวกิก	

สารบัญ (ต่อ)

9	ผลกระทบและวิธีการรับมือจากการตกเป็นเหยื่อการถูกคุกคามทางเพศบนโลกโซเชียล ของเยาวชนหญิงในพื้นที่ชายแดนใต้	97
	ฟาตอนะ หินมา / สาริพะ ตามาโระ / ธันยากร ตุดเกื้อ / อับดุลคอลิก อรรอฮิมีย	
10	อัตลักษณ์ลวดลายผ้าปาเต๊ะของชุมชนบาโงเปาะเล้ง อำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส	106
	สุวรรณา หมั่นเส้น / อารียา ปะดอ / จิรัชยา เจียวกิก / อับดุลคอลิก อรรอฮิมีย	
11	การพัฒนากิจกรรมสำหรับการแก้ไขปัญหาการเรียนออนไลน์ ของนักศึกษาสาขาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	116
	ยัสมิณ หะยือมะ / อารีเย สลิฟีน / อาลาวี ยูโซะ / อลิสา หะสาเมาะ / อับดุลคอลิก อรรอฮิมีย	
12	การมีส่วนร่วมของมัสยิดอัต-ตะอาน ในการพัฒนาเยาวชนชุมชนบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี	125
	ฮุสนา จูมิง / นาเดียร ปราบายาวา / อับดุลคอลิก อรรอฮิมีย / สวัสดิ์ ไหลภามารณ์	
13	แนวทางการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรเพื่อพึ่งตนเอง กรณีศึกษาครัวเรือนเกษตรกรรยางจน (ชุมชนบ้านกะรุปี) ตำบลตาสืออัยร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี	134
	นัชริน เจะยะปาร์ / นูรมิ บาโด / สวัสดิ์ ไหลภามารณ์ / จิรัชยา เจียวกิก	
14	การพัฒนาอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ชุมชนกลุ่มสตรีตัดเย็บกระเป๋าผ้า (กลุ่มวานิตาบางก) ตำบลตาสืออัยร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี	146
	นาซีเราะห์ แวดาโอะ / อัลริยา ตะวัน / จิรัชยา เจียวกิก / สวัสดิ์ ไหลภามารณ์	
15	ปัญหาและความต้องการด้านการดูแลสุขภาพของครัวเรือนในตำบลตาสืออัยร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี	157
	มรติยานา มามะ / ซามิรา ประจัน / จิรัชยา เจียวกิก / สวัสดิ์ ไหลภามารณ์	
16	การจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชน ตำบลบันนังสวาง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา	166
	ฮาฟิส กาเต็มมะดี / นูรอฮาซีกิน ปาเต๊ะ / นุสรียะ ยีปาโละ / พาอิชะห์ แยนา / รุสนานี วอเงาะ / นูไอนี วันทอง / มาเรียมินี อแว / วันยามิละห์ แวอูมา / ซาริอะห์ การ์ / ซาบูรี เจ๊ะคอ / อามีน สุลลาฮ์ / ฟักรุดดิน สาเมาะ / อีรฟาน สาละ / ซูลฟีกอร์ มาโซ / ยุทธนา กาเต็ม	
17	สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 กับผลกระทบที่เกิดขึ้นและการรับมือของประชาชนในชุมชนบ้านลิ้มุด ตำบลท่าสาป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา	177
	มาดียะห์ ตาเยะ / นิซูลฟา การ์ / อานีดา การ์ / วาริสรา อาบ๊ะ / นัสเราะห์ สะแต / กมลวรรณ ปัญจเพชรแก้ว / อนีตา มาแฮ / นาซูฮา ปาแซ / สุวรรณิ ชะสิงขะเต / นูรมิ หะยิมะมิง / อลิฟ เค็งสาแม / ซิยานา หะยิดอเลาะ / ซูลฟีกอร์ มาโซ / เวคิน วุฒิมิงค์	
18	ความพึงพอใจของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลปล่องหอย อำเภอกะพ้อ จังหวัดปัตตานี	189
	นัสรูลฟาตะห์ เจ๊ะชีกะ / อัฟนันร์ ลีรอมา / ซิตีอัยชะห์ โละ / อัมซัร ดาเลาะ / ซาลามะห์ วาเต๊ะ / ฮานานูญ เจ๊ะยะ / ซูลาซี มาหะมะ / อันวา อีซอ / อัศวานา สาละ / ลัยลา สะมะแอ / ซาฟิรา อิมือซา / พาติลา สาหะ / ซูลฟีกอร์ มาโซ / กมลวรรณ ชนะกุล / อภิชาติ อนุบุตร	

สารบัญ (ต่อ)

19	ผลกระทบการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อการดำรงชีวิตของประชาชนบ้านกาตอง ตำบลกาตอง อำเภอยะหา จังหวัดยะลา	200
	อิลฟาน อาลีมามะ / สุเพียน เจาะแว / อาฟนาน ฮีเล / นิภาคิม หะยีนิมะ / มุฮัมมัดราซิฟ นาปี / มะบัสรี ลาแป / เจษฎาภรณ์ สุขชี / มาลีณี ตาเยะ / สะกีนียี มาแฉ / เอ็มดีฮาล ดอเลาะ / อิลฮัม สาแลมาะ / นีอามนุรณ สาวัน / สุพัตรา รุ่งรัตน์ / ชูลฟีกอร์ มาโซ	
20	ภูมิปัญญาในการจัดการน้ำเหมียง (เหมืองฝาย) แบบลำนนาของชุมชนป่าตึง ตำบลแม่ใจ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา	209
	วาสนา ถาฝัน / พารุ่ง มีอุดร	
21	การเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาสู่ชุมชนวิถี: กรณีศึกษาบ้านวังส้มซ่า ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก	226
	ศักรินทร์ ล้อมเพ็งเพียร / กิตติคุณ คงมั่น / พารุ่ง มีอุดร	
22	เงื่อนไขการย้ายถิ่นและวัฒนธรรมจากชีรีสเกาหลี่ที่มีต่อกลุ่มคนที่ต้องการย้ายประเทศไปเกาหลี	224
	สมฤทัย ปานมี / บุศรินทร์ เลิศขวลิตสกุล	
23	การปรับตัวของผู้สูงอายุภายใต้สถานการณ์การระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 (Covid-19) บ้านฮวก ตำบลแสนทอง อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดน่าน	271
	สุรกานต์ ธรรมศิริ / เบญจมาศ เมืองเกษม	
24	การปรับตัวในการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ของประชาชนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ ไวรัสโคโรนา (Covid-19) บ้านห้วยม่วง คุ่ม 2 ตำบลแสนทอง อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดน่าน	281
	มินธดา ธรรมศิริ / เบญจมาศ เมืองเกษม	
25	ความหลากหลายของพืชสมุนไพรพื้นบ้านและวิธีการใช้ประโยชน์สมุนไพร ชุมชนบ้านฮวก ตำบลแสนทอง อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดน่าน	293
	ปฎิพาณ ธรรมศิริ / เบญจมาศ เมืองเกษม	
26	แรงจูงใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวจังหวัดแพร่	308
	ณัฐพร หนู / มัชฌิมา ศุภวิมลพันธ์ / ดวงพร เพิ่มสุวรรณ์ / ศรัณย์ จันทระทะเล	
27	ผลกระทบของการหย่าร้างผู้หญิงในกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง บนฐานความเชื่อและพิธีกรรม กรณีศึกษาบ้านใหม่ดินแดง ตำบลศรีราษฎร์ อำเภอบพพระ จังหวัดตาก	317
	อนุภา แซ่วาน / โอภามา จำแกะ / อิศราพร กล่อมกล้านุ่ม / สุทธิรา คำบุญเรือง / ณัฐพล บ้านไร่	
28	แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอกระเหรี่ยงของหมู่บ้านปู้เต้อ ตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	322
	อรทัย อ่อนน้อย / โอภามา จำแกะ / อิศราพร กล่อมกล้านุ่ม / ยุดา ทิพย์วิเศษ / ภัทร์ศรี พลายละหาร	
29	ผลกระทบและการรับมือจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID - 19) ของประชาชน หมู่ที่ 1 บ้านบุตี ตำบลแหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี	327
	มูรณีย์ เต็ง / ซิดะ เจ๊ะเตะ / ดัลลียา สะอิดี / ซูไฮลียะ เจ๊ะหลี / ยะซันนียะ เจ๊ะแน / มุฮัมมัดอาฟีฟาร์ ดือราซอ / ฟารฮา สูดิง / นูรมี หามะ / ฮาฟิซา บาแด / มุมีนียะห์ ตันหยงมัส / ทรงพล ทองเต็ม / ซากียะห์ มานะ / ชูลฟีกอร์ มาโซ	

สารบัญ (ต่อ)

30	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านมาแฮ ตำบลบือมั่ง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ปาอีชะ แม่ตีเมาะ / อัลลียะห์ อาแว / อาฟีพะห์ อาแว / ซูวัยยะห์ อารัง / ไชนับ ซาซุ / นัจวา เซะแง / สุนีตา ดอเลาะ / เสาด๊ะ หยิละงู / ซูเฟีย อาลีมาะ / ลาตีพะห์ ดือรามัด / นูรฮูดา แวหนี / รอมซี เปาะมะ / อาลียะ สะเหง / ซูลฟีกอร์ มาโซ / ตายูติน อูสมาน	342
31	การสร้างเครือข่ายทางสังคมของ กลุ่มแห-ออน บ้านเหล่าเกวียนหัก ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น วิภาพร นอกระโทก / สุชาดา ศรีอุดร / บุญญาพร ลับไธสง / ภาวิณี นอกระโทก / ชัยชนะ ศรีเพี้ยชัย / อภิรดี วงศ์ศิริ / มานะ นำคำ	354
32	เจอ-ไม่จ่าย-ไม่จบ : ประกันโควิด-19 กับกลยุทธ์การต่อรองในการเคลมและการคืนเงินของผู้ซื้อประกัน อทิยา วรรณพิมพ์ / บุศรินทร์ เลิศขวลิตสกุล	365
33	การศึกษาความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์จากไหมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนวัตกรรมหม่อนไหม อำเภอผาขาว จังหวัดเลย รัตติกาล บางประอินทร์ / พลสยาม สุนทรสนิท	392
34	การศึกษาการทำนํ้านข้าวกล้องงอกของกลุ่มคุณรุ้งผู้ผลิตในชุมชนบ้านน้อยสนามบิน ตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย มะลิสา สังขพล / พลสยาม สุนทรสนิท	398
35	ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในเมืองแพร่ในยุคโควิด -19 จิรัชกร วิจิตรจันทร์ / มัชฌิมา ศุภวิมลพันธ์ / ดวงพร เพิ่มสุวรรณ / ศรัณย์ จันทร์ทะเล	402
36	การศึกษาการแปรรูปกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรักษาสุนไพรรักษาโรคในเขต 99 หมู่ที่ 5 บ้านท่าศาลา ตำบลท่าศาลา อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย วิทยา ศรีบุรินทร์ / พลสยาม สุนทรสนิท	412
37	การศึกษาการจัดการขยะของอ่างเก็บน้ำพร้าว : บ้านก้านัดเพชร หมู่ที่ 11 ตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย ศิริลักษณ์ จันทร์งาม / วิชญ์ มะลิตัน	416
38	พัฒนาการประเพณีกำฟ้าไทยพวนทุ่งไธ้ง ตำบลทุ่งไธ้ง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ จิรัชยา สีนวล / จันทรจิรา นันตา / ปณิธิ บุญสา	420
39	เครือข่ายการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่หล่าย : กรณีศึกษากลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตร ในพื้นที่ตำบลห้วยม้า อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พคิน ขวัญกิจศักดิ์ / ปณิธิ บุญสา / จันทรจิรา นันตา	428
40	รูปแบบความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครกับชุมชนบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี หทัยรัตน์ พันธุ์แสง / ทรงยศ สารโรจน์	437
41	แนวทางการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอนุรักษ์นาข้าวทุ่งลานเพื่อรองรับการท่องเที่ยวชุมชน ตำบลทุ่งลาน อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา นพชัย สุวรรณรัตน์ / สุจิรา วิจิตร	447
42	การสร้างองค์ความรู้จากการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ปิยะ พละปัญญา / ณัฐธากานต์ พยัคฆา / ปรียาภรณ์ ชันทบัว	459

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัยภาคโปสเตอร์

43	การเรียนรู้แบบผสมผสานตอบโจทย์สถานการณ์วิถีชีวิตใหม่สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน นันทวัฒน์ พินิจพรม	470
44	การพัฒนากิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน : กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) บ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 ตำบลบ้านธาตุ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี กัมมธิดา มิ่งมิดวัน / ชุตติพงศ์ คงสันเทียะ	481
45	ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนกลอย อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี หนึ่งธิดา จำเริญพัทตร์ / กนกวรรณ วัจนะฮาด	493
46	การศึกษาบริบทและสภาพปัญหาโดยกระบวนการ AIC ของบ้านโนนยาง หมู่ที่ 10 ตำบลปากคาด อำเภอปากคาด จังหวัดบึงกาฬ ปวีณา ศรีโพธิ์งาม / ผการัตน์ พินิจวัฒน์	503
47	การส่งเสริมโครงการลดรายจ่ายด้วยกิจกรรมการปลูกผักสวนครัว โดยใช้เทคนิค A-I-C กรณีศึกษา : บ้านนาอ้อ หมู่ที่ 1 ตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย พรสวรรค์ โอฬารพิริยกุล / วิชญ์ มะลิตัน	514
48	ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ตำบลผาบึง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย กมลทิพย์ คุณพอง / กันตพงษ์ จุลราช	523
49	การศึกษาโครงการทหารพันธุ์ดีสู่การพัฒนาชุมชนในพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มณฑลทหารบกที่ 28 ตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย รชต ทองมี / กันตพงศ์ จุลราช	530
50	แรงจูงใจในการพัฒนาศักยภาพและทักษะอาชีพของผู้เกษียณอายุภายใต้โครงการอบรมของศูนย์เรียนรู้ การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนโกสินทร์ จังหวัดขอนแก่น พุดผิงษ์ พรหมดี / ขนาดล พุทธิโคตร / ณตะวัน พงษ์เดชาตระกูล / ธนัท มัทวานนท์ / อธิภัทร เผ่ากันทา / อภิรดี วงศ์ศิริ / มานะ นาคำ	535
51	มุมมองความคิดของนักศึกษาที่มีต่อ พรบ. การสมรสเท่าเทียม (LGBTQ+) ในพื้นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา กัลยาภัสร์ อภิชาติเดชสกุล / จิรจิตติกาล หนูชู / ณัฐวุฒิ กองสวัสดิ์ / ภัทรศรี สังข์สุวรรณ / รุ่งธิดา นาคะโร / วิลาสินี จายอำพันธ์ / สุภารัตน์ รัตน์ / อรรพรณ แก้วอ่อนแสง	543
52	มุมมองความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อเพศทางเลือกในพื้นที่ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ณัฐภาพงค์ อภิชาติเดชสกุล / จิรนนท์ บิลลิหมัด / ณัฏฐกรณ์ กัมมเฉียง / ธัญญลักษณ์ อินนุรักษ์ / นรุตพาติน เปาะสา / ปิ่นมณัส นกแก้ว / สมฤดี มาลากุล	549
53	ผลกระทบจากการถูกบูลลี่ในสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มนักศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา ธวัชชัย ศรีพรงาม / อนันต์สิทธิ์ ตั้งสังข์ / ยุธนา ถ่องแท้ / ปฐม ภูมิหิรัญ / อิศระ ทองสามสี	558

สารบัญ (ต่อ)

54	ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการและบริการ ตำบลบางโกระ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี สุปราณี ขอบแต่ง / จักรธร เพชรช่วย / ณัฐณิชา ต๋วยนะ / ปัทมาภรณ์ ชูคติ / วีรพงศ์ หมดหลี่ / ศิริวรรณ เกลี้ยงมาก / สิริยากร ปานจันทร์	565
55	การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติขามเรียง บ้านขามเรียง ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม นัฐวุฒิ แสงเขียว / พิมพ์พร ภูครองเพชร	575
56	การศึกษาปัจจัยความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยขง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอินทรีย์เครือข่ายจังหวัดเลย อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย อลิษา ชิวสารี / วิชญ์ มะลิตัน	585
57	การพัฒนาศักยภาพการผลิตเห็ดนางฟ้าแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนธรรมชาติอินทรีย์ บ้านห้วย ตำบลสงเปลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ นงคราญ แก้วมุงคุณ / นิตยา เคหะบาล	591
58	แนวทางการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์สู่โคกหนองนาโมเดลให้ประสบความสำเร็จ นฤมล จันทะราช / วิชญ์ มะลิตัน	598
59	การถอดบทเรียนจากเกษตรกรผู้สำเร็จด้านการจัดการสิ่งปฏิกูลจากฟาร์มสุกรของบ้านห้วยผักกูด ตำบลเชียงกลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย วิยะดา ศรีคำ / อริศราวรรณ นิยมรัฐจรรยา	602
60	การพัฒนาการฝึกอาชีพสร้างรายได้คนในชุมชน บ้านหนองหญ้าขาวก หมู่ 10 อำเภอแม่จวนจศิริ จังหวัดขอนแก่น ศิริกัญญา แด่มสี / กันตพงษ์ จุลราช	608
61	วิถีไทพวนกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น : กรณีศึกษาบ้านกลาง ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย วจิรินทร์ พาพลงาม / กันตพงษ์ จุลราช	615
62	การใช้เทคนิค AIC เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการแก้ไขปัญหาตามความต้องการของชุมชน กรณีศึกษาบ้านหางนา ตำบลโพนสูง อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จิรารัตน์ โสประดิษฐ์ / วิชญ์ มะลิตัน	619
63	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้รำละเอียดจากโรงสีข้าวชุมชนในสูตรอาหารสัตว์น้ำ เพื่อลดต้นทุนการผลิต ของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำบ้านหนองแสงน้อย ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ นภัสสร ชรรค์ชัย / พลสยาม สุนทรสนิท	627
64	สภาพการดำเนินงานของกลุ่มการจักสานไม้ไผ่บ้านเชียงกลม ตำบลเชียงกลม อำเภอปากชม จังหวัดเลย ศุภชัย ศรีมูล / วิชญ์ มะลิตัน	634
65	การศึกษาบทบาทของกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 - 2570 ด้านการส่งเสริมบุคลากรการศึกษาในยุคดิจิทัล : กรณีศึกษาบุคลากรด้านการศึกษา ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ปิยรัช อยู่รักษาดี / กันยรัตน์ ไมยรัตน์	640

การพัฒนากิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน:

กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน)

บ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 ตำบลบ้านธาตุ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

The Development of Activity for the Elderly in Community:

Workshop Handwork Activity of Phuang Ma-Hotra (I-San paper craft)

Ban That Pho Thong Moo 18, Ban That Sub-district, Phen District, Udon Thani Province

กัญธิชา มิ่งมิตวัน¹ และ ชุตีพงศ์ คงสันเทียะ²

Kanticha Mingmidwan and Chutipong Khongsanthia

นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี¹

อาจารย์สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี²

Student, B.A. in Social Development, Faculty of Humanity and Social Sciences, Udon Thani Rajabhat University

²Lecturer, Social Development, Faculty of Humanity and Social Sciences, Udon Thani Rajabhat University

Corresponding Author Email: chutipong.kh@udru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ให้ผู้สูงอายุเกิดทักษะในการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) และ (2) เพื่อให้ผู้สูงอายุนำองค์ความรู้การประดิษฐ์พวงมโหตรไปประยุกต์ใช้ในทางสังคมและวัฒนธรรม รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้สูงอายุบ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 ตำบลบ้านธาตุ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 51 คน เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินทักษะ แบบประเมินความพึงพอใจ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเกิดทักษะการประดิษฐ์พวงมโหตรทั้งหมด มีค่าคะแนนเฉลี่ยทั้งหมด $\bar{X}$ เท่ากับ 5.76 คะแนน จากคะแนนเต็ม 6 คะแนน ผู้สูงอายุเกิดความพึงพอใจต่อกิจกรรมภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.84 และมีการนำความรู้และทักษะการประดิษฐ์พวงมโหตรไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งในทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ การสร้างกิจกรรมร่วมกันภายในชมรมและชุมชน การถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ชุมชน และการใช้เพื่อประดับในงานบุญประเพณี ข้อเสนอแนะสำคัญคือ การนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อสร้างกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนอื่น ๆ โดยหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น และการต่อยอดเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ กิจกรรม อบรมเชิงปฏิบัติการ พวงมโหตร

Abstract

This research consists purpose to (1) enable the elderly to develop skills in inventing a Phuang Ma-Hotra (I-San paper craft) and (2) To enable the elderly to apply the knowledge of Phuang Ma-Hotra invention in society and culture. This research model is action research. Using a mixed research methodology. The target group is The elderly of Ban That Pho Thong Moo 18, Ban That sub-district, Phen district, Udon Thani province, 51 people. Tools for collecting data were skill assessment forms, satisfaction assessment form and a semi-structured interview. Quantitative data were analyzed using statistical values by mean, percentage and standard deviation. For qualitative data analysis by descriptive analysis was used.

The results showed that The elderly who participated in the workshop all developed skills in making The Phuang Ma-Hotra average total score $\bar{x}$ is 5.76 points out of a full score of 6 points. The elderly were satisfied with overall activities at the highest level $\bar{x}$ = 4.52, S.D. = 0.84 and using the knowledge and skills of making a Phuang Ma-Hotra have been applied for social and cultural benefits including creating joint activities within clubs, communities transferring wisdom to the community and used to decorate in traditional merit ceremonies. An important suggestion is using the research results to create activities to improve the quality of life of the elderly in other communities by local government agencies and extension to create added economic value.

Keywords : The Elderly Activity Workshop Phuang Ma-Hotra

บทนำ

สังคมไทยเป็นประเทศหนึ่งที่กำลังก้าวเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society)” และกำลังเผชิญกับสถานการณ์ของภาวะสูงวัยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อาจกล่าวได้ไม่เต็มปากนักต่อการพิจารณาการณดังกล่าวทางประชากรว่าเป็นปัญหาทางสังคมรูปแบบหนึ่ง แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่เกิดขึ้นมาไม่ได้ว่าเป็นเรื่องของทัศนคติด้านลบต่อผู้สูงอายุ (สุรเดช ลุนทรานนท์, 2562: น. 147) กล่าวคือ ภาพลักษณ์ของผู้สูงอายุที่เข้าใจในสังคมนั้น คือคนที่สุขภาพร่างกายอ่อนแอ เชื่องช้า ล้าสมัย ไม่ทันโลก ปรับตัวยาก ทั้งยังเป็นกลุ่มที่ไม่สร้างผลผลิตทางเศรษฐกิจ รัฐต้องดูแลให้ความช่วยเหลือ และไปนำไปสู่การเลือกปฏิบัติหรือกีดกันผู้สูงอายุออกจากกิจกรรมทางสังคม ขณะเดียวกันผู้สูงอายุเองก็มีอคติต่อตนเอง อาทิ มองว่าเป็นภาระของครอบครัว ไม่มีประโยชน์ต่อสังคมและเรียนรู้ได้ช้า (กมลชนก ขำสุวรรณ, 2555 อ้างใน ผาณิตดา ไสยรส, 2559)

เป็นที่ทราบกันดีว่า ความรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นคุณค่าทางวัฒนธรรมของคนที่ย้ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น แต่ปัจจุบันความรู้ท้องถิ่นเหล่านี้กำลังจะสูญหายไป เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมระดับโลกที่รวดเร็ว ในขณะที่ “ผู้สูงอายุ” ยังทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงถ่ายทอดและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านั้น ซึ่งเท่ากับว่า “ผู้สูงอายุ” ยังเป็นประชากรที่มีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ลูกหลานและเยาวชนรุ่นหลัง ดังนั้น การพัฒนาทักษะผู้สูงอายุให้เป็นผู้มีหน้าที่รักษาและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น จะทำให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมทาง

สังคมทำระหว่างกัน เกิดการมีส่วนร่วมกับชุมชนและสังคม และช่วยลดความเครียดหรือลดอคติที่ผู้สูงอายุจะมองตนเองว่าไม่มีประโยชน์ต่อสังคมได้ (สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553)

ภูมิปัญญาการประดิษฐ์ “พวงมโหตร” เป็นศิลปะการตัดกระดาษให้เป็นพวงรูปร่างคล้ายพวงหรือฝักข้าวโพด ทำจากกระดาษแก้วหรือกระดาษสีต่าง ๆ อย่างน้อยแผ่นละสี่ มาวางซ้อนกันแล้วพับทบแยงมุมหลาย ๆ ทบ ใช้กรรไกรตัดสลับกันเป็นลายฟันปลาจนถึงปลายสุด เมื่อคลี่ออกและจับหางขึ้นจะเห็นเป็นพวงกระดาษที่สวยงาม ใช้ประดับในงานสำคัญต่าง ๆ พบได้ทั่วไปในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในกลุ่มชาติพันธุ์ไท ได้แก่ ไทยวน ไทลื้อ ไทเขิน ไทใหญ่ รวมกระทั่งถึงในชนชาติมอญและเขมร จึงทำให้มีชื่อเรียกในหลายวัฒนธรรม เช่น คนภาคเหนือหรือคนล้านนาเรียกว่า “ตุงไส้หมู” (แถบจังหวัดเชียงใหม่) “ตุงไส้ช้าง” (แถบจังหวัดลำพูนและเชียงราย) หรือ “ตุงพญาอ” (แถบจังหวัดลำปาง) (สุระเดช ลุนทรานนท์, 2562: น. 168-169) ส่วนคนภาคกลางจะเรียกว่า “พวงมโหตร” (พวง-มะ-โหด) หรือ “พวงเต้าร้าง/เต้าร้าง” หรือ “พวงระย้า” ซึ่งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมมอญ (สายใจ เจริญรัตน์, 2555: น. 1)

ชุมชนบ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 ตำบลบ้านธาตุ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นอีกชุมชนที่ยังคงมีการสืบสานประเพณีอีสานตาม “ฮีตสิบสอง คองสิบสี่” โดยเฉพาะ “ประเพณีบุญบั้งไฟดำนาแม่น้ำคำไหล” ซึ่งเป็นประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนโดยเฉพาะ โดยจะมีการจัดงานเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่ เนื่องจากเป็นนโยบายการท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์ ทำให้ต้องมีความต้องการทักษะงานฝีมือประเภทภูมิปัญญาการประดิษฐ์เพื่อตกแต่งงานบุญประเพณีเหล่านี้ตามไปด้วย เช่น การประดับสถานที่หรือจัดรูปขบวนเทศกาล ก็จะออกความคิดเห็นกันจ้างผู้รับจ้างจัดงานบุญมาจัดตกแต่งงานนั้น ๆ ให้ ซึ่งในความคิดเห็นของผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการใช้จ่ายไม่เกินความจำเป็น เพราะหากชุมชนมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประดิษฐ์ของตกแต่งเหมือนเช่นแต่เดิม ก็คงจะลดภาระค่าใช้จ่ายส่วนนี้ได้ เกิดกิจกรรมทำร่วมกันภายในชุมชน ทั้งยังสามารถพัฒนาเป็นอาชีพของคนในชุมชนได้ในอนาคต

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้เสนอโครงการวิจัยกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมลายอีสาน) โดยดำเนินการร่วมกับชมรมผู้สูงอายุบ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 เนื่องจากเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาแต่เดิมหากแต่ขาดการสืบทอดมาในปัจจุบัน อีกทั้งยังงานฝีมือที่ไม่ซับซ้อน เหมาะสมกับการทำเป็นกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งนี้ก็เพื่อกลุ่มผู้สูงอายุได้นำทักษะการทำพวงมโหตร (พวงมลายอีสาน) ไปใช้ในงานบุญประเพณีพื้นถิ่นต่างๆ ของชุมชน เป็นใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ทั้งยังเกิดความสามัคคีความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชน ลดรายจ่ายในงานบุญประเพณีที่ไม่จำเป็น และเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำไปสร้างเป็นอาชีพก่อให้เกิดรายได้ให้กับชุมชนในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุบ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 ตำบลบ้านธาตุ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ผ่านกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมลายอีสาน) โดยเกิดทักษะในการประดิษฐ์พวงมโหตร
2. เพื่อให้ผู้สูงอายุบ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 ตำบลบ้านธาตุ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุตรดิตถ์ นำองค์ความรู้การประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมลายอีสาน) ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านสังคมและวัฒนธรรม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรบ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 ตำบลบ้านธาตุ อำเภอยะผะ จังหวัดอุดรธานี

1.2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุบ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 ตำบลบ้านธาตุ อำเภอยะผะ จังหวัดอุดรธานี โดยลงทะเบียนแจ้งความจำนงค์เข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 51 คน

2. เครื่องมือในการวิจัยและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ แบ่งออกเป็น

2.1 เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบประเมินทักษะ และแบบสอบถาม (Questionnaires) ความพึงพอใจ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือใช้การตรวจประเมินโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ (อาจารย์ในสาขาวิชา) รวม 3 คน

2.2 เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือใช้การตรวจประเมินโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ (อาจารย์ในสาขาวิชา) รวม 3 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การแจกแบบสอบถาม เพื่อวัดระดับความพึงพอใจ

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) และสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุบ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 จำนวน 9 คน

4. การพิทักษ์กลุ่มเป้าหมาย งานวิจัยนี้มีการลงทะเบียนกลุ่มเป้าหมายโดยการแจ้งความจำนงค์จากกลุ่มเป้าหมายโดยสมัครใจ ไม่ได้มีการบังคับให้เข้าร่วมแต่อย่างใด ทั้งยังมีการขออนุญาตจากผู้นำชุมชนในระดับต่าง ๆ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน นายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านธาตุ ส่วนในกระบวนการนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอในภาพรวมของกลุ่มเป้าหมาย และหากเป็นข้อมูลที่บ่งบอกอัตลักษณ์บุคคล เช่น ภาพถ่าย จะมีการขอความยินยอมจากกลุ่มเป้าหมายทุกครั้ง

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย/วิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น

5.1 ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์โดยค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS

5.2 ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์โดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analytics)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน: กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) บ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 ตำบลบ้านธาตุ อำเภอยะผะ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) โดยในกระบวนการจัดกิจกรรมได้มีการลงพื้นที่ศึกษาชุมชนเพื่อสำรวจความต้องการในขั้นแรก พบว่า ชมรมผู้สูงอายุบ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ที่ 18 ตำบลบ้านธาตุ อำเภอยะผะ จังหวัดอุดรธานี มีความต้องการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม และเป็นการ

พัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุ ประกอบกับชุมชนบ้านธาตุโพธิ์ทองมีการจัดบุญประเพณีอยู่บ่อยครั้ง บุญประเพณีที่มีชื่อเสียงมากคือ “งานบุญบั้งไฟตำนานม้าคำไหล” ซึ่งสนับสนุนโดยนโยบายการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานีด้วย ทำให้มีความต้องการด้านความรู้การจัดตกแต่งงานบุญประเพณีให้สวยงาม ผู้วิจัยร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุดรธานีจึงได้เสนอจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการนี้ขึ้น เพื่อให้เกิดทักษะการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) สำหรับใช้ในงานบุญประเพณี โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านธาตุ จึงได้จัดขึ้นในวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2565 เวลา 08.00 – 17.00 น. ณ ศาลาประชาคมบ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18

กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) มีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุบ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 โดยมีการลงทะเบียนสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า มีผู้สูงอายุในชมรมลงทะเบียนเข้าร่วม 51 คน เนื้อหาในการอบรมได้แก่ การประดิษฐ์พวงมโหตร หรือที่คนพื้นถิ่นเรียกกันว่า “พวงมาลัยอีสาน” ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนลูกยอด หรือส่วนบนที่มีลักษณะคล้ายลูกบอล กับ ส่วนตัวพวง ที่มีลักษณะเป็นริ้วพวงกระดาดห้อยลงมาคล้ายฝักข้าวโพด โดยมีวิทยากรจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เป็นผู้ให้ความรู้ สานิต และฝึกปฏิบัติ

ภาพที่ 1 การฝึกปฏิบัติการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) ของผู้เข้าอบรม (ส่วนลูกยอด)
(ที่มา: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย)

ภาพที่ 2 การฝึกปฏิบัติการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) ของผู้เข้าอบรม (ส่วนตัวพวง)
(ที่มา: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย)

ภาพที่ 3 ผลงานพวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) จากการฝึกปฏิบัติของผู้เข้าอบรม (ที่มา: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย)

กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) มีการประเมินทักษะการฝึกปฏิบัติ โดยใช้แบบประเมินทักษะการประดิษฐ์พวงมโหตร ประเมินจากการประดิษฐ์จริงโดยการให้คะแนนวัดระดับความสามารถในการประดิษฐ์ โดยวิทยากร มีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ผู้เข้าร่วมโครงการ ทั้งหมด 51 คน คะแนนรวม 2 ส่วน ส่วนลูกยอตและส่วนลำตัวพวง รวม 6 คะแนน มีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จคือต้องได้คะแนนเฉลี่ยรวม 4.00 คะแนนขึ้นไปจึงจะถือว่าบรรลุวัตถุประสงค์

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน คะแนนรวม และคะแนนเฉลี่ยประเมินทักษะการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) ของผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ

ผู้เข้าร่วมอบรม (n = 51)	คะแนนประเมินทักษะการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน)						รวม (6 คะแนน)
	ส่วนลูกยอด			ส่วนลำตัวพวง			
	1	2	3	1	2	3	
	คะแนน	คะแนน	คะแนน	คะแนน	คะแนน	คะแนน	
รวม	-	16	105	-	10	123	294
รวมคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)						294 ÷ 51	= 5.76

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผลการประเมินทักษะการประดิษฐ์พวงมโหตร โดยเป็นประเมินการปฏิบัติจริงโดยการให้คะแนนวัดระดับความสามารถในการประดิษฐ์พวงมโหตรโดยวิทยากร พบว่า จำนวนทั้งหมด 51 คน ผ่านเกณฑ์การประเมินทักษะการประดิษฐ์พวงมโหตร (ตั้งแต่ 4 คะแนนขึ้นไป) จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้เข้าร่วมโครงการ และมีคะแนนเฉลี่ยทั้งหมด ($\bar{X}$) เท่ากับ 5.76 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 6 คะแนน)

2. การนำองค์ความรู้การประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) ไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ หลังจากการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) ได้มีการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัด

กิจกรรมโดยผู้เข้าร่วมอบรม มีการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และกำหนดเกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2558)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ความพึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) โดยผู้เข้าร่วมอบรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และเป็นเพศชาย จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ส่วนใหญ่มืออาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 80.39 รองลงมาคือธุรกิจส่วนตัว จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 15.69 และข้าราชการบำนาญ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.92

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรม
โดยภาพรวม

รายการประเมินความพึงพอใจ	ค่าสถิติ		แปลผล
	($\bar{x}$)	S.D.	
1. ด้านกระบวนการจัดกิจกรรม	4.53	0.79	พึงพอใจมากที่สุด
2. ด้านความรู้และทักษะที่ได้รับ	4.54	0.81	พึงพอใจมากที่สุด
3. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม	4.50	0.93	พึงพอใจมาก
รวม (n = 51)	4.52	0.84	พึงพอใจมากที่สุด

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมต่อการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการการทำพวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) ภาพรวม โดยภาพรวมอยู่ใน “ระดับพึงพอใจมากที่สุด” ($\bar{x}$ = 4.52, S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยปัญหาจากมากไปน้อย ความพึงพอใจต่อการจัดโครงการ/กิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความรู้และทักษะที่ได้รับ ($\bar{x}$ = 4.54, S.D. = 0.81) ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ วิธีการ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้รับ อันดับที่ 2 ด้านกระบวนการจัดกิจกรรม ($\bar{x}$ = 4.53, S.D. = 0.79) ได้แก่ วิทยากร สื่อการเรียนรู้ ขั้นตอน ระยะเวลา และสถานที่จัดกิจกรรม และอันดับที่ 3 ด้านการนำไปใช้ประโยชน์หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ($\bar{x}$ = 4.50, S.D. = 0.93) ได้แก่ ความรู้และทักษะที่ได้ตรงกับความต้องการ สามารถนำไปพัฒนาความสามารถได้ สามารถนำไปขยายผลต่อผู้อื่น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวันหลังเสร็จสิ้นการอบรม

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้มีการติดตามผลการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์หลังเสร็จสิ้นการอบรม พบว่า ชมรมผู้สูงอายุ บ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 ได้นำองค์ความรู้และทักษะการประดิษฐ์พวงมโหตรมาประยุกต์ใช้เป็นกิจกรรมทำร่วมกันภายในกลุ่ม ประกอบกับการที่ผู้นำชุมชนได้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมนี้มาก จึงทำให้มีการขยายผลองค์ความรู้สู่กลุ่มอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ การไปสอนต่อให้กับกลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มเยาวชนในโรงเรียนในชุมชน ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมนั้นคือ การที่ชมรมผู้สูงอายุและ

ประชาชนในชุมชนได้ร่วมกันประดิษฐ์พวงมโหตรเพื่อใช้ในงานบุญกฐิน เมื่อวันที่ 5-6 พฤศจิกายน 2565 ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์อันดีทั้งในชมรมผู้สูงอายุและระหว่างสมาชิกในชุมชนทุกช่วงวัย ซึ่งในอนาคตทางชมรมผู้สูงอายุนบ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 อาจมีการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อให้ประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ ดังช่วงหนึ่งของบทสัมภาษณ์ประธานชมรมผู้สูงอายุ ดังนี้

“... การประดิษฐ์พวงมาลัย (พวงมโหตร) นี้มีความสำคัญมาก แต่ก็(แต่ก่อน)สมัยปู่ย่าตาทวดเราก็เคยทำได้เอง แต่พอไม่มีการสืบทอด ภูมิปัญญาก็หายไปด้วย ขนาดรุ่นแม่ ๆ ก็ยังไม่มีใครสืบทอดกัน ... ความจริงแล้วมัน (พวงมโหตร) ก็ทำไม่ยากนะ แถมสวยอีกต่างหาก ทำได้แล้วก็ภูมิใจ ขอแค่อดทนใจเย็นกับมันสักหน่อย ... ถือว่า ทำให้ชมรมผู้สูงอายุเรามีแนว (กิจกรรม) มาด้อม (รวม) มาทำด้วยกัน ดีกว่าอยู่กับบ้านเฉย ๆ เอาไปสอนลูกสอนหลานที่บ้านทำได้อีกต่างหาก ... ดีไม่ดีอีกหน่อยก็อาจทำขายให้บ้านอื่น ๆ ลดค่าใช้จ่ายเวลาทำของเอ้ (ประดับ) ขบวนหรือตกแต่งในงานบุญต่าง ๆ ได้เยอะ เพราะทุกอย่างเราทำเองได้...” (ประธานชมรมผู้สูงอายุนบ้านธาตุโพธิ์ทอง, พฤศจิกายน 2565)

ภาพที่ 4 ผู้สูงอายุที่ผ่านการอบรมนำความรู้และทักษะการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) ไปขยายผลสอนต่อกลุ่มสตรีแม่บ้านบ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 ตำบลบ้านธาตุ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี (ที่มา: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย)

ภาพที่ 5 การนำองค์ความรู้การประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) ไปใช้ประโยชน์ในงานบุญประเพณีทอดกฐิน ณ วัดพระบาทแม่แสบ ตำบลบ้านธาตุ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี (ที่มา: ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน: กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) บ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 ตำบลบ้านธาตุ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. การพัฒนากิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุโดยการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) ได้ทำให้เกิดทักษะแก่ผู้เข้าร่วมอบรมทั้ง 51 คน โดยมีคะแนนผ่านเกณฑ์การประเมินโดยวิทยากรตั้งแต่ 4 คะแนนขึ้นไป (จากคะแนนเต็ม 6 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้เข้าร่วมอบรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยทั้งหมด เท่ากับ 5.76 คะแนน ปัจจัยเนื่องมาจากวิธีการประดิษฐ์พวงมโหตรที่ไม่ซับซ้อน ทำให้ง่ายต่อผู้สูงอายุในการทำความเข้าใจและปฏิบัติตาม ประกอบรูปแบบการฝึกปฏิบัติที่มีการแบ่งกลุ่มย่อย ทำให้เกิดการสังเกตการณ์ปฏิบัติได้อย่างทั่วถึง และการใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม ได้แก่ แผ่นป้ายและใบความรู้แสดงขั้นตอนการทำที่มีขนาดใหญ่ จึงทำให้ลดปัญหาการมองไม่ชัดในกลุ่มผู้สูงอายุได้ นอกจากนี้ปัจจัยของผู้เข้าร่วมอบรมที่เล็งเห็นถึงการนำไปใช้ประโยชน์จริง จึงทำให้เกิดความตั้งใจที่จะฝึกปฏิบัติ

2. การติดตามผลการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์หลังเสร็จสิ้นการอบรมเชิงปฏิบัติการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการอบรมโดยภาพรวมอยู่ใน “ระดับพึงพอใจมากที่สุด” ทั้งในด้านความรู้และทักษะที่ได้รับ กระบวนการจัดกิจกรรม และการนำไปใช้ประโยชน์หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม โดยจากการติดตามการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์หลังเสร็จสิ้นการอบรม พบว่า ชมรมผู้สูงอายุบ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 ได้นำความรู้และทักษะการประดิษฐ์พวงมโหตรไปใช้ประโยชน์ทั้งในด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยใน “ด้านสังคม” มีการนำไปปรับเป็นกิจกรรมทำร่วมกันภายในชมรม ลดความเครียดด้วยการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และยังสามารถขยายผลความรู้สู่กลุ่มอื่น ๆ ในชุมชนด้วย เท่ากับเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อให้ชุมชนยอมรับศักยภาพของชมรมผู้สูงอายุ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีทั้งระหว่างสมาชิกในชมรมผู้สูงอายุและสมาชิกในชุมชน ส่วนประโยชน์ใน “ด้านวัฒนธรรม” นั่นคือ มีการนำความรู้และทักษะการประดิษฐ์พวงมโหตรไปใช้ในงานบุญประเพณีของชุมชน (เช่นงานบุญกฐิน บุญออกพรรษา) เป็นการรื้อฟื้นและอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งยังมีการวางแผนเพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจในอนาคต เช่น ทำเพื่อขายเป็นอาชีพ เป็นต้น ซึ่งในเบื้องต้นนั้นก็สามารถลดรายจ่ายของสำหรับประดับตกแต่งในบุญประเพณีได้ในระดับหนึ่ง เพราะสามารถประดิษฐ์ได้เองโดยไม่ต้องซื้อ

ดังนั้น จากการสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ จะเห็นว่าการวิจัยนี้สามารถวัดผลได้ทั้งในระดับกระบวนการ (Process) ได้แก่ การจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการประดิษฐ์พวงมโหตร ในระดับผลผลิต (Outputs) ได้แก่ การประเมินผลความรู้ ทักษะ และความพึงพอใจ ไปจนถึงการเกิดผลลัพธ์ (Outcomes) ได้แก่ การติดตามการนำความรู้และทักษะของผู้สูงอายุไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งในสังคมและวัฒนธรรม ทำให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมสำหรับเสริมสร้างการมีส่วนร่วมกันภายในกลุ่มและในชุมชน

ภาพที่ 6 สรุปการดำเนินวิจัยและประเมินผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

การอภิปรายผล

1. การพัฒนากิจกรรมผู้สูงอายุโดยกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) มีความเหมาะสมกับศักยภาพและข้อจำกัดของผู้สูงอายุ นั่นคือ ผู้สูงอายุเป็นผู้อาวุโสที่มีภูมิรู้และเป็นที่เคารพนับถือในชุมชน เมื่อผู้สูงอายุได้เข้ามาทำหน้าที่ในฐานะสะพานเชื่อมภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่คนรุ่นใหม่ จะยิ่งทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกถ่ายทอดอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งภูมิปัญญาการประดิษฐ์พวงมโหตรมีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อน ผู้สูงอายุสามารถทำความเข้าใจและเกิดทักษะและถ่ายทอดได้รวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ธัญรัตน์ นุชอุดม และ อินทรา พรหมพันธุ์ (2563) ที่ทำการวิจัยด้านการพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมของเด็กและเยาวชนของชุมชนต้นแบบ กรุงเทพมหานคร โดยพบว่ากิจกรรมการประดิษฐ์พวงมโหตรสามารถทำได้ด้วยตนเองอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาร่างกายส่วนกล้ามเนื้อเล็ก ผู้ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงาน และเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการสื่อสาร ช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในครอบครัว ทั้งยังช่วยลดช่องว่างระหว่างช่วงวัยเด็กกับผู้สูงอายุให้ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น (ธัญรัตน์ นุชอุดม และ อินทรา พรหมพันธุ์, 2563, น. 10)

2. การพัฒนากิจกรรมผู้สูงอายุโดยการฝึกให้เกิดทักษะในการสืบทอดและฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) เป็นวิธีการจัดการกับปัญหาสังคมผู้สูงอายุในเชิงรุก (Active Management) โดยเป็นการสร้างให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าในชีวิต ลดความเครียด ไม่มีอคติต่อตนเอง และยังเสริมสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนนั้นยังมีความสำคัญต่อชุมชนและสังคม อีกทางหนึ่งก็เป็นการลดการประทุษร้ายหรือการกีดกันจากสังคม โดยเฉพาะการมองว่าผู้สูงอายุไม่มีความสามารถในการสร้างผลิตภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรเดช ลุนทรานนท์ (2562) ที่ทำการวิจัย

เชิงปฏิบัติการศึกษาการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาการประดิษฐ์ตุ้งไส้หมูของผู้สูงอายุย่านวัดเกต อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่า การให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในการเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาการประดิษฐ์ตุ้งไส้หมู ทำให้ผู้สูงอายุมีพื้นที่ทางสังคมและโอกาสได้แสดงความรู้ ความสามารถ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่แห่งการร้อยรัดช่วงวัยต่าง ๆ ของชุมชนเข้าไว้ด้วยกัน (สุรเดช ลุนนทรานนท์, 2562, น. 145) ส่วนในประเด็นการวางแผนพัฒนาให้ภูมิปัญญาการประดิษฐ์พวงมโหตรให้มีประโยชน์ในทางเศรษฐกิจนั้น ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิพรรณ เจริญรูป และคณะ (2562) ที่ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม กรณีศึกษาตุ้งล้านนา ตำบลจอมหมอกแก้ว อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ที่พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุสามารถต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการประดิษฐ์ตุ้งไส้หมูโดยพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เชิงพาณิชย์ได้ (วรวิพรรณ เจริญรูป และคณะ, 2562, น. 315)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีการจัดการองค์ความรู้การประดิษฐ์พวงมโหตร (พวงมาลัยอีสาน) ให้อยู่ในรูปแบบสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อจะได้ให้การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นทำได้มีประสิทธิภาพ โดยเหมาะสมกับทุกกลุ่มทุกช่วงวัยมากขึ้น

1.2 หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภาระดูแลงานด้านผู้สูงอายุ สามารถนำรูปแบบและผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะเพื่อประกอบการพิจารณาจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

1.3 คณะกรรมการชุมชนนำข้อค้นพบในงานวิจัยไปสร้างเป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนอื่น ๆ ได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา เพื่อประกอบเป็นแนวทางในการดำเนินการโครงการในครั้งต่อไป เช่น ชุมชนใกล้เคียงสามารถนำเอาโครงการไปเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมผู้สูงอายุได้

2.2 ควรมีการวิจัยต่อยอดในการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างเป็นประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ เช่น การวิจัยเพื่อจัดการองค์ความรู้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เชิงพาณิชย์ เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ต่อชุมชนในอนาคต เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพการพัฒนาสังคม (รายวิชา SD55401) หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ภาคเรียนที่ 1/2565 ขอขอบพระคุณสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุดรธานี ชมรมผู้สูงอายุบ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านธาตุ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อุดรธานี เขต 2 และสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ที่ได้สนับสนุนให้โครงการวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ธัญวรัตน์ นุชอุดม และ อินทิรา พรหมพันธุ์. (2563). การพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมของเด็กและเยาวชนในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนต้นแบบ. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 15(2), 1-14.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กทม: สำนักพิมพ์.
- ประธานชมรมผู้สูงอายุบ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 (ผู้ให้สัมภาษณ์). กันธิชา มิ่งมิตวัน (ผู้สัมภาษณ์). สถานที่ ศาลาประชาคมบ้านธาตุโพธิ์ทอง หมู่ 18 ตำบลบ้านธาตุ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี. เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2565.
- ผาณิตดา ไสยรส. (2559). สังคมสูงวัย. ใน วสันต์ ปัญญาแก้ว (บ.ก), *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสังคมวิทยา*. (น. 124-141). เชียงใหม่: วนิตการพิมพ์.
- วริวรรณ เจริญรูป, จรัสศรี โนมี่, นิตศักดิ์ เจริญรูป และ ภูวเรศ เทพกร. (2562). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม: กรณีศึกษาตุงล้านนา. *วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 6(2), 315-330.
- สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2553). *หลักการและเหตุผลการจัดการความรู้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุไทย*. สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2565 จาก โครงการการจัดการความรู้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุไทย สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช <https://www.stou.ac.th/study/km/poompunya/index.html>
- สายใจ เจริญรัตน์. (2555). *พวงมโหตร*. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- สุรเดช ลุนทรานนท์. (2562). ผู้สูงอายุ และตุงใต้หมู: การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นย่านวัดเกต. *วารสารช่วงพญาสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 14, 144-177.